

ODPOVEDE PREPODOBNÉHO NIKODÝMA SVÄTOHORCA A SVÄTÉHO MAKÁRIA KORINTSKÉHO NA NÁMIETKY PROTI ČASTÉMU PRIJÍMANIU EUCHARISTIE²⁷¹

Peter SAVČÁK

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Z bohoslužobného vedomia a svedomia jednej, svätej, sobornej a apoštolskej Cirkvi vyžaruje neustála túžba a pokorná prosba, aby sme mali možnosť „do posledného vzdychu neodsúdene prijímať posvätenie najsvätejších Tajín“²⁷². Na tom, že tu ide o vec nesmierne dôležitú a spásonosnú, sa určite zhodnú všetci aktívni členovia Pravoslávnej Cirkvi. No situácia bude akiste odlišná, ak sa pred nich postaví otázka – ako často treba Tajiny prijímať. Rôznosť pohľadov a názorov však nie je záležitosťou iba terajšej doby a našej miestnej Pravoslávnej Cirkvi. Túto rôznorodosť prinášali mnohé dejinné etapy v živote Cirkvi a taktiež mnohí jej predstavitelia riešili túto otázku zo svojho uhla pohľadu. Dôkazom toho je aj druhá polovica 18. storočia, čiže doba v ktorej žil prepodobný Nikodým Svätohorec (Agiorita) (1749 – 1809) a svätiteľ Makárij Korintský (1731 – 1805). Práve v nej došlo k akémusi názorovému stretu v otázke častého alebo príležitostného prijímania svätých Tajín Tela a Krvi Christovej. Myslíme si, že každý, kto pozná hnutie tzv. „kolivádovcov“ a snahu sv. Nikodýma o návrat k tradičnému svätotcovskému a svätotajinnému mysleniu a jestvovaniu vie, na ktorú stranu sa tento prepodobný otec pridal. Je potrebné však zdôrazniť, že tu nešlo iba o akési „pridanie sa“, no doslova o postavenie sa na čelo tých, ktorým išlo o častú a živú účasť na „celom Spasiteľovom Bohoľudskom „domostroji“

²⁷¹ Táto štúdia je výsledkom riešenia operačného programu vzdelávania „akcelerácia rozvoja ľudských zdrojov vo vede a výskume, inovácie a zlepšenie kvality vzdelávacieho procesu“ (ITMS kód projektu 26110230069) podporené zo štrukturálnych fondov EU.

²⁷² *Liturgia Sv. Jána Zlatoústeho*. Prešov : Pravoslávna cirkev na Slovensku, 1996. s. 123.

spasenia“.²⁷³ Toto presvedčenie dokazovali a dosvedčovali prepodobný Nikodým a svätiteľ Makárij najmä svojim spôsobom života, no okrem toho sa ho snažili obhájiť i slovom a písmom. A práve táto písomná podoba ich obhajoby svätotajinného života a myslenia pomáhala nielen ich súčasníkom, no presviedča, svedčí i usvedčuje do dnešných dní. Tento požehnaný dvojzáprah svätých otcov totiž nepísal iba knihu, ktorá mala pomôcť pravoslávnyim veriacim k čo najčastejšej účasti na životodárnom Prijímaní – Pričastiji sv. Christových Tajín. Táto kniha bola zároveň i akousi formou apológie proti námietkam, pripomienkam alebo dokonca odmietaniu častej účasti na Spasiteľných Tajinách Tela a Krvi Christovej. Z pohľadu dnešného čitateľa je až zarážajúce, nakoľko sú si vtedajšie a dnešné námietky a „prekážky“ častého Prijímania podobné. No na druhej strane je to aj ľahko pochopiteľné. Veď protivník (diabol) je ten istý a spôsob jeho taktiky boja taktiež. Povedané jednoducho – vždy sa snaží, aby údy cirkevného Tela (= veriacich) odtrhol od Hlavy (= Christa) a aby do týchto údov prúdilo čím menej životodárnej Krvi Christovej, čo by urýchlilo ich odumretie, alebo aspoň ich neplnohodnotnú funkciu.

Liturgická tradícia Cirkvi výstižne prirovnáva sv. Kríž k rajskému stromu života, a Christa k plodu tohto stromu. Rozdiel je v tom, že jediac a okusujúc tento Plod (=Christa) „už nezomrieme ale naopak oživujeme sa“.²⁷⁴ No hlas odvečného protivníka Stvoriteľovho tu znie opačne ako uprostred Raja, ale pritom vždy proti vôli Hospodina. Pokým prvých ľudí nahováral jesť z plodov rajského stromu – napriek Božiemu zákazu, dnešných ľudí presviedča, aby sa z ovocia čestného Kríža, ktorým je Christos, nenasycovali aj keď je to Boží príkaz (Prijmite, jadite...). Aké teda prostriedky svätí Nikodým s Makáriom používajú v tomto boji, proti odvekej stratégii nepriateľa ľudskej spásy? Odpoveď je jednoduchá: všetky ktoré má Cirkev k dispozícii - od Sv. Evanjelia, cez spisy svätých apoštolov a svätých otcov až po liturgickú tradíciu a soborné vedomie Pravoslávia. Na potvrdenie vyššie uvedeného vyberieme aspoň niektoré úryvky z tohto veľmi poučného diela. Taktiež pripomíname, že budeme preferovať pred slovenským pojmom Prijímanie starý slovanský

²⁷³ *Божанственне Литургии*. Београд, 1978. с. 223.

²⁷⁴ *Тріодъ Постная*. Москва, 1992. лист 222 на обороти.

cirkevny pojem „**Pričáščenie**“, vyjadrujúci lepšie podľa názoru mnohých súčasných teológov našu **účasť** a podieľanie sa na živote Cirkevného Tela, ktorého sme všetci údmi (**časťami**).²⁷⁵

Hneď na úvod prepodobný Nikodým so svätým Makáriom vyvracajú veľmi často používanú tézu, že časté Prijímanie – Pričáščenie, je výsadou iba duchovenstva. Krátko a výstižne definujú, aká je úloha duchovenstva, no zároveň podčiarkujú že pri Pričáščení Svätých Darov medzi nimi niet rozdielu s výnimkou spôsobu a miesta Pračáščenia (duchovný v Prestolnej časti s rukami a veriaci mimo svätého Prestola a lyžičkou). Svoje tvrdenie hneď podopierajú citátmi takých autorít, ako sú svätý Ján Zlatoústý, Simoen Solúnsky či Jov Amartol a pod. Zhrnúc ich učenie jasne sa ukazuje soborná a neklerikalizovaná pravda svätého Pravoslávia „že ak sme od jednej Matky (=Cirkvi) zrodení – jedným a tým istým nápojom sme živení, to znamená, že tá istá Krv Hospodinova je dávaná všetkým: i duchovenstvu i Božiemu ľudu“.²⁷⁶ Na konci tejto odpovede uvádzajú svoje počudovanie, ba až rozhorčenie nad duchovnými, ktorí odháňajú ľudí od častého Pričáščenia, hoci podľa poriadku Svätej liturgie, hneď potom čo sami prijali Sväté Tajiny, sa obracajú k ľudu a hlasno zvolávajú „So strachom Božijim, viroju i ľuboviju pristupite“.²⁷⁷ Čiže svojimi slovami odháňajú od toho, k čomu taktiež svojimi slovami, alebo lepšie povedané slovami Svätej liturgie, ľudí vyzývali.

Veľmi cenné sú i rady dvojice podvižníkov tým ľuďom, ktorí pristupujú ku Svätým Tajinám iba raz za určitý čas. Charakteristické sú ich tvrdé no výstižné slová: „Lebo hanba je nestávať sa lepším, ale tvrdohlavo ostávať v nevhodnej (neprimeranej) pozvoľnosti (zdĺhavosti, pomalosti). Toto zahubilo i Židov, ktorí chceli ostať pri svojich starých návykoch a skĺzli pritom do nečestnosti.“²⁷⁸

²⁷⁵ Pozri ГРИГОРИЈЕ СВЕТОГОРАЦ, јеромонах. 2010. *Тумаченење божаствене литургије: духовни водњу. Кроз свету литургију*. Београд : Верско добротворно старатељство Архиепископије Београдско – карловачке, 2010. s. 315-317.

²⁷⁶ Pozri НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. *Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама*. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 44-46.

²⁷⁷ Pozri *Служебник*. Београд, 1983. s. 165-169.

²⁷⁸ Pozri НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. *Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама*.

Svojím slovom i písmom, taktiež reagovali na tých veriacich, ktorí kvôli vedomiu svojej hriechnosti a veľkej bázni a úcte k Svätým Tajinám pristupovali k Pričaščeniu iba výnimočne. Tým adresujú slová žalmopiscu Dávida: „Tam sa báli, kde strachu nebolo“. (Žalm 52, 6) a pokračujú v poučení že: „báť sa je potrebné tam kde sa skutkom prestupuje prikázanie a nie tam kde vládne pokora a poslušnosť prikázaniam Christovým“²⁷⁹ (medzi inými aj Prijmite a jedzte..., Pijte z nej všetci...). Spolu so svätým Cyrilom Alexandrijským sa takýchto ľudí pýtajú, ako chcú teda bojovať proti svojim hriechom a vášňam ak nie spolu s Christom, ktorého sa vzdávajú?!

Ďalšia námietka proti častému Prijímaniu je na prvý pohľad podopretá životopismi svätých. Využíva ako príklad mnohých pustovníkov, ktorým vzdialenosť od chrámu alebo pustovnícky spôsob života nedovoľoval časté Pričaščenje. Ako dôkaz uvádza prepodobnú Máriu Egypťskú, ktorá napriek tomu, že Prijala Životodarné Christove Tajiny iba dvakrát v živote, dosiahla veľkú svätosť. Na tento záludný chyták, naši triezvoumní horlivci svätotočskej tradície veľmi pekne a výstižne odpovedali, že pustovníci neriadia Cirkev, ani Cirkev nedávala pravidla kvôli pustovníkom. V tomto sú v úplnej zhode so svätým Simeonom Novým Bohoslovom, ktorý doslovne hovorí: „Toto boli výnimočné prípady, ktoré neplatili pre všetkých, ale to čo býva ako výnimka kvôli niektorým, aj to málopočetným, to svätá Cirkev neprijíma ako zaväzujúci zákon pre všetkých.“²⁸⁰

Vo svojich tvrdeniach pokračujú ďalej tým, že ak by títo pustovníci mali možnosť a nepričašovali by sa, boli by odsúdení ako narušitelia posvätných pravidiel a pohŕdači Božských Svätých Tajín. Citujúc svätého Nikolaja Kavasilu²⁸¹, hovoria, že i títo pustovníci majú však veľký úžitok z odslúžených

(превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 50.

²⁷⁹ НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 53.

²⁸⁰ Преп. СИМЕОН НОВЫЙ БОГОСЛОВ. 1993. Творения. Т.1. Москва : СВЯТО – ТРОИЦКАЯ Сергиева Лавра, 1993. s. 204.

²⁸¹ АТАНАСИЈЕ, епископ. 2008. Божанствена Литургија 3. Београд – Требоне, 2008. s. 423-435.

Liturgií, tak ako ho majú duše zosnulých, alebo cestujúcich, ktoré hoci neprijímajú Tajiny bezprostredne, získavajú z nich posvätenie. Ak by však títo pustovníci mali v blízkosti chrám a možnosť prísť k Tajinám, no neurobili by to, takým by bolo „absolútne nemožné aby získali posvätenie“²⁸². Nakoniec snád' aj treba podotknúť, že mnohí zo svätých pustovníkov buď putovali veľké vzdialenosti za sv. Eucharistiou alebo im ju prinášal niektorý duchovný. No zo životopisov svätých sú známe i príklady, keď sa títo podvižníci priačali sv. Eucharistie z rúk anjelov. Dôkazom toho, že nejde iba o akési zbožné legendy, ale o reálnu skutočnosť je i liturgické vedomie Pravoslavia, vyjadrené aj slovami tropára k prepodobnému Onufriovi Veľkému: „...i ot ruku ánhel'sku Tajin Božestvennych nasladivsja“.²⁸³ Na podporu Nikodímovho a Makariovho stanoviska uvádzame aj za všetky svätotočské vyjadrenia, aspoň krištáľovo jasné slová sv. vladyky Nikolaja (Velimiroviča), ktorý hovorí: „Je teda úplne chybné domnievať sa, že „odšelníci“ a pustovníci sa nepričali. Boh, ktorý sa staral o ich telesnú potravu, ich nenechal ani bez životvornej potravy Tela a Krvi Hospodina Christa.“²⁸⁴

Ak hovoríme o tejto knihe, nemôžeme nespomenúť ešte jednu veľmi dôležitú poznámku, a to že v nej nejde iba o časté pristupovanie k Svätým Darom, no aj o nabádanie k životu dôstojnému častého Pričašenia. Aj tu sa však naplno prejavilo „trezvenounije“ dvojice svätých otcov. Citujú tu na jednej strane slová Liturgie „Sväté Svätým“²⁸⁵ ako aj slová Jána Zlatoústeho, že Sväté Dary sa majú dávať iba svätým a nie poškrveným a nečistým. Z druhej strany však taktiež citujú jeho slová hovoriac, že ak by povedal aby nikto z hriešnikov nepristupoval, v tom prípade by sám seba oddelil od prijímania Tela a Krvi Christovej. Preto zvoláva „Nikto, kto ostáva hriešnikom, nech nepristupuje“ a dodáva „nie je bieda v tom, že nemáme čisté srdce, ale v tom, že nemajúc čisté srdce ani nepristupujeme k Tomu, Kto nám ho môže očistiť“. Objasňujúc tieto

²⁸² НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 57.

²⁸³ Миня. Їюнь. Част первая. Москва : Издание московской патриархии, 1986. s. 415.

²⁸⁴ НИКОЛАЈ, Епископ. 1991. Охридски Пролог. Вальево, 1991. s. 447-448.

²⁸⁵ Liturgia Sv. Jána Zlatoústeho. Prešov : Pravoslávna cirkev na Slovensku, 1996. s. 102.

slová, zhodne so svätými otcami učia, že sa nevyžaduje dokonalosť od tých, ktorí sa pričaščajú, ale nápravu svojho života prostredníctvom pokánia. Lebo v duchovnom živote sú rôzne stupne duchovnej úrovne, v zhode s podobenstvom o zrne (Mt 13, 8). Dokonalý dáva Bohu stonásobok, stredný vracia šesťdesiatnásobne a začiatočník tridsaťnásobne, teda každý Bohu dáva podľa svojich síl a nikto nebýva od Neho odmietnutý pretože nedal stonásobok.

Z uvedeného vyplýva, že ten kto má čisté svedomie, alebo oňho zápasí môže pristupovať k Čaši každodenne, no pre toho čo prebýva v hriechoch a pritom sa nekajá, je nebezpečné prijímať hoci len raz v roku. To, že raz v roku pristupujeme k Eucharistii, to nás nezabavuje od našich hriechov, nakoľko pristupujeme nedôstojne. Naopak, toto nás ešte väčšmi odsudzuje, lebo pristupujúc iba raz, my i vtedy pristupujeme nečisto. „Drzosť teda nie je v častom pristupovaní, ale v nedôstojnom pristupovaní hoci by sa niekto pričastil iba raz v roku. My sme do tej miery nerozumní a úbohí, že činiac v priebehu roka tisíce hriechov, neprejavujeme nijakú snahu aby sme sa z nich vyspovedali. A pritom si myslíme, že stačí ak sa cítime nedôstojní pristupovať k Pričaščeniju neprestajne. Práve takýmto spôsobom zneuctujeme Telo Christovo. Takto uvažujúc nechápeme, že aj tí, ktorí Christa ukrižovali, to urobili iba raz. Ale či je možné, aby hriech kvôli tomu, že bol vykonaný iba raz, bol kvôli tomu menší?! Judáš iba raz zradil. Čo z toho môžeme vyvodiť? Či ho toto zachránilo? Prečo mi toto (sv. Pričaščenije) meriame časovou dimenziou. Nech nám časom na prijímanie Pričaščenija bude čisté svedomie.“²⁸⁶

Pri týchto slovách o neprestajnom prijímaní Christových Tajín sa možno mnohí z veriacich dostanú do rozpakov, spomenúc si na tzv. „Piať dolžnostej cerkovnych“. Tieto sa nachádzajú zapísané vo väčšine Modlitebníkov vydaných našou miestnou Pravoslávnu cirkvou. Jedno z nich hovorí o tom, že je potrebné „každého roku ispovidatisja i pričaščatisja“²⁸⁷. Teda ani slovo o neprestajnom, alebo aspoň častom eucharistickom živote, iba povinnosť

²⁸⁶ ИОАНН ЗЛАТОУСТЫЙ, святитель. 1905. Толкование на Первое послание к Тимофею. Беседа 5. In: *Творения святого отца нашего Иоанна Златоуста, архиепископа Константинопольского*. Т. 11. Книга 1. Санкт-Петербург, 1905. s. 656-657.

²⁸⁷ *Chlib duši. Molitvennik*. Prešov : Pravoslávna cirkev na Slovensku, 1996. s. 30.

aspoň raz v roku sa Eucharistie a Tajiny pokánia zúčastniť. Ako sa toto pravidlo, ktoré je v protiklade s doposiaľ povedaným dostalo do modlitebných knížiek? Aj na túto zdanlivo jednoduchú otázku dávajú blahoslavení „kolivádovci“ Nikodým a Makárj jednoznačnú odpoveď. Nejednalo sa totiž iba o „zapovíď“ v našich Modlitebníkoch, no niečo podobné obsahovala aj grécka bohoslužobná kniha „časoslov“. Kvôli čomu sa tam teda toto pravidlo objavilo? Jeho korene sú podľa autorov knihy, no i podľa cirkevnej histórie v tzv. „Tomose Zjednotenia“, ktorý vznikol pri ukončení sporu trvajúceho ešte z čias byzantského imperátora Leva Múdrehu (vládol 886 – 912). Príčina sporu, ktorá je v knihe o „Neprestajnom Pričaščení“ detailne opísaná aj s menami jeho aktérov, tkvie v odlúčení od svätotajinného života Cirkvi tých, ktorí vstúpili do štvrtého manželstva. No Cirkev sa tu vyjadrila i na adresu tých, ktorí boli v treťom manželstve, čo sa vždy považovalo za ikonómiu, alebo ináč povedané iba za ústupok či zhovievavosť ľudskej slabosti, no nikdy nie za niečo bežné a normálne. Aby týchto ľudí celkom neodlúčila od prijímania Tela a Krvi Christovej, no aby zároveň im aj všetkým veriacim ukázala, že tretí sobáš je už čosi nezvyčajné a krajne výnimočné, čosi čo je na hrane normálneho kresťanského a cirkevného života, nariadila nasledovnú epitímiu. Ak kresťan napriek svojmu zrelému veku, kedy by mal lepšie ovládať svoje vášne, vstúpi do tretieho manželstva, nech mu nebude umožnené pristupovať k Pričašeniu počas roka, ako to robí väčšina veriacich, ale aby celkom neostal bez tohto životodárneho pokrmu, nech pristúpi aspoň na sviatok spásonosného Christovho Vzkriesenia – Paschy Hospodinovej. Samozrejme že od tohto človeka sa vyžaduje veľká zdržanlivosť počas Veľkého Pôstu. Tým veriacim, ktorí majú mladý vek (30 rokov a pod.) a majú z predchádzajúcich dvoch manželstiev deti (teda ak ho uzatvárajú aj kvôli nim), je umožnené pristupovať k Čaši trikrát do roka – na Paschu, Narodenie Christovo a Zosnutie Presvätej Bohorodičky, samozrejme taktiež po predchádzajúcom tomuto sviatku pôste.

Časom sa táto rubrika ohľadom Prijímania, tých ktorí vstúpili viackrát do manželstva, zúžila na jednoduchú poznámku o Pristupovaní k Sv. Tajinám aspoň raz v roku. V takejto podobe ju z gréckeho vzoru nekriticky prijali aj niektoré slovanské bohoslužobné knihy. Možnože i tu je koreň neskorších predpisov o strohom pôste a dlhom prípravnom období pred Pričašením (tzv. „hoveniji“), ktoré sa už nevzťahovali iba na výnimočné prípady (tretie

manželstvo a pod.), ale takmer na všetkých veriacich, hoci by žili normálnym cirkevným životom.

Sv. Nikodím a Makárij neskončili toto pojednávanie iba objasnením histórie tejto nie veľmi šťastne formulovanej poznámky. Hneď po jej objasnení, môžeme čítať o ich počudovaní, prečo cirkevné authority toto pravidlo neuvedú na správnu mieru: „Veď práve oni majú moc, danú im blahodaťou Svätého Ducha, aby podporovali všetko čo je dobré a naprávali všetko to čo je potrebné napraviť.“²⁸⁸

No čo má veriaci robiť ak jeho duchovní, či archijereji nielenže neučia o častom Pričásčení, no naopak sami sa neprikláňajú k tejto praxi, alebo sú dokonca proti jeho častému praktizovaniu? Nie je lepšie v pokore poslúchať cirkevné authority čo je zhodné aj so slovami samotného Svätého Písma. „Počúvajte svojich predstavených a buďte im pokorný“ (Žid 13,17)? Aj na túto otázku veľmi pekne, ale jasne odpovedajú zostavovatelia knihy „O neprestajnom Pričásčení“. Ich odpoveď tak ako všetky ostatné sa nesie vo svätootcovskom a svätotradičnom duchu našej Cirkvi. Okrem mnohých užitočných rád, postrehov a citácií tu uvádzajú aj posolstvo istého duchovného, neskoršieho mučeníka Ignátia, nejakému archijerejovi v ktorom sa uvádza: „Nič nech sa nedeje bez tvojej vôle, ale ani Ty nič nečiň bez vôle Božej“²⁸⁹ Veď ako ďalej objasňujú autori knihy, aj kvôli tomu sa na chirotoniji episkopa dáva Evanjelium na jeho hlavu, aby to bolo znakom, že episkop má byť pod jeho mocou a učením. Preto aj tí, ktorí poznajú Božské Písma: „by mali skúmať, to čo hovoria učiteľia. To čo je v zhode s Písmami treba prijímať a to čo im je cudzie odhoditiť“²⁹⁰

²⁸⁸ НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 75.

²⁸⁹ НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 84.

²⁹⁰ НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама.

Posledná námietka proti častému Pričaščeniju, ktorej sa v Knihe venuje pozornosť, je názor hovoriaci, že na naplnenie Hospodinových slovo o prijímaní Jeho Tela a Krvi stačí, ak k tomuto prijímaniu pristúpime hoci aj 2-3 krát do roka. Týmto ľuďom odkazujú, že aj toto je dobré a užitočné, ale ďaleko lepšie je pričaščať sa častejšie. Lebo ten kto sa viac približuje svetlu viacej vidí, kto sa viacej priblíži k vatre viac sa zahreje, a kto sa viacej zbližuje so svätýňou viac sa posväčuje. Jedinou prekážkou k častému Pričaščeniju je naša nedbanlivosť a lenivosť, ktoré nás odťahujú od toho, aby sme sa pripravili, nakoľko je to v našich silách. Veď či toto pozvanie Cirkvi „so strachom Božijim i viroju pristupite“ sa v chráme počuje iba 2-3 krát do roka!? Svoju odpoveď končia otázkou. Pýtajú sa v nej zástancov tohto sporadického eucharistického života, či oni, ktorí svoje telo krmia každodenne, si pritom myslia, že ich nešťastnej duši stačí ak ju nakrmia životodarnou potravou iba tri krát či dokonca jedenkrát do roka?! „Nie je toto veľká nerozumnosť.“²⁹¹

Nakoniec chceme upozorniť, že tento príspevok iba načrel do bohatej svätootcovskej názorovej studnice prepodobného Nikodýma a svätiteľa Makária. Nádejame sa, že i čitateľovi na Slovensku bude raz umožnené prečítať si ich dielo v slovenskom preklade. Dovtedy nech aspoň zlomok a omrvinka toho, čo je zaznamenané v príspevku pomôže častejšie a hlavne s vierou, láskou a bážňou pristupovať k Prečistým Tajinám. Veď ak by sme mali túto požehnanú knihu vyjadriť jednou vetou, bola by to iste veta hovoriaca o eucharistickom spôsobe života, ktorý je neoddeliteľne spojený s osobnou askézou i úsilím o pokánie a očisťovanie svojho života. Preto pristupovať k Životodárnemu Telu a Krvi Christovej je potrebné čo najčastejšie, no s neustálou prípravou, pokáním, a neprestajnou pokorou i vedomím, že my nehodní pristupujeme k Daru, ktorý nám núka jediný „Čelovikoľubec“.

(превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 84

²⁹¹ НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни – МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2005. Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2005. s. 89.

Zoznam bibliografických odkazov

- Askéza: Cesta k svätosti. Svätá Hora Atos : Kélia Svätej Trojice monastiera Lavra*, 2004.
- АТАНАСИЈЕ, епископ. 2008. *Божанствена Литургија* 3. Београд – Требоне, 2008.
- АТАНАСИЈЕ (ЈЕВТИЋ), владика. 2007. *Христос Нова Пасха, Божанствена Литургија II*. Београд – Требиње, 2007. 535s.
- Божественне Литургије*. Београд, 1978.
- ГРИГОРИЈЕ СВЕТОГОРАЦ, јермонах. 2010. *Тумачење божанствене литургије : духовни водич кроз свету литургију*. Београд : Верско добротворно старатељство Архиепископије београдско-карловачке, 2010.
- ХЕРУВИМ (КАРАМБЕЛАС), архимандрит. 2003. *Савремени атонски подвижници*. Део 2. Београд : Православна мисионарска школа при храму Светог Александра Невског, 2003. 348s.
- Chlib duši. Molitvennik*. Prešov : Pravoslávna cirkev na Slovensku, 1996.
- ИОАНН ЗЛАТОУСТЫЙ, святитель. 1905. Толкование на Первое послание к Тимофею. Беседа 5. In: *Творения святого отца нашего Иоанна Златоуста, архиепископа Константинопольского*. Т. 11. Книга 1. Санкт-Петербург, 1905.
- ИОАНН ЗЛАТОУСТЫЙ, святитель. 1993. *Беседы на Евангелие от Матфея*. Москва, 1993.
- Канонник : или полный молитвослов*. Русская православная церковь : Издательский отдел Московского Патриархата, 1994. 589s.
- Liturgia Sv. Jána Zlatoústeho*. Prešov : Pravoslávna cirkev na Slovensku, 1996. s. 123. ISBN 80-967477-0-3.
- Миня. Июнь. Част первая*. Москва : Издание московской патриархии, 1986.
- НИКОДИМ АГИОРИТ, преподобни –МАКАРИЈЕ КОРИНТСКИ, свети. 2004. *Душекорисна књига о непрестаном причешћивању светим Христовим тајнама*. (превод са руског Ксенија Кончаревић). Краљево : Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2004. 97s.
- НИКОЛАЈ, Епископ. 1991. *Охридски Пролог*. Вальево, 1991.
- Преп. СИМЕОН НОВЫЙ БОГОСЛОВ. 1993. *Творения*. Т. 1. Москва : СВЯТО – ТРОИЦКАЯ Сергиева Лавра, 1993.
- Служебник*. Почаев : Издательство Свято-Успенской Почаевской Лавры, 2009.
- Трїодъ Постная*. Москва, 1992.

ANSWERS OF SAINT NICODEMUS OF HOLLY MOUNTAIN AND SAINT MACARIUS OF CORINTH TO THE PROTESTS OF FREQUENT EUCHARIST

Peter SAVČAK, doctorand, Orthodox Theological Faculty, University of Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, peter.savcak@smail.unipo.sk, 00421517724729

Abstract

Article is analysing the second part of the book of Saint Nicodemus of Holly Mountain and saint Macarius of Corinth "About constant Communion (Eucharist)". It is regarding and analyzing answers against the protests of frequent Holly Communion and compare them with the present practice of our local Orthodox church. It specially underlines theirs saint fathers accession and theirs personal accession to solving certain questions.

Key words

Eucharist, Repentance, Holy Mysteries, Church, Liturgy, Communion